

Sygn. akt IV Cz 188/17

POSTANOWIENIE

Dnia 16 marca 2017r.

Sąd Okręgowy w S. IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Jolanta Deniziuk (spr.)

Sędziowie SO: Mariusz Struski , D. C.

po rozpoznaniu w dniu 16 marca 2017roku

na posiedzeniu niejawnym

sprawy ze skargi dłużnika D. B.

z udziałem wierzyciela (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.

na czynność Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w L. W. W. dokonane w sprawie egzekucyjnej o sygn. akt Km 783/16 w postaci ustalania kosztów egzekucyjnych w postanowieniu z dnia 17.10.2016r.

na skutek zażalenia wierzyciela na postanowienie Sądu Rejonowego w L. z dnia 10 stycznia 2017roku, sygn. akt I Co 772/16

postanawia:

uchylić zaskarżone postanowienie do ponownego rozpoznania, pozostawiając Sądowi Rejonowemu w L. rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego.

UZASADNIENIE

Skarga na ustalone w postanowieniu koszty należne wierzycielowi zasługiwała, zdaniem Sądu Rejonowego, na częściowe względzie. Tym nie mniej analizując przedmiotową sprawę Sąd Rejonowy, działający z urzędu na podstawie art. 759§2 kpc, uchylił wszystkie czynności podjęte przez Komornika w sprawie egzekucyjnej o sygn. akt Km 783/16. Wskazał, iż Komornik wszczął postępowanie egzekucyjne z wniosku wierzyciela (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. przeciwko dłużnikowi w oparciu o bankowy tytuł egzekucyjny pochodzący od Banku (...) Spółki Akcyjnej stwierdzający zobowiązanie dłużnika do zapłacenia na jego rzecz określonych kwot, a więc w oparciu o bankowego tytułu egzekucyjny zaopatrzony także w klauzulę wykonalności również na rzecz Banku (...) Spółki Akcyjnej.

Zdaniem Sądu Rejonowego, wierzyciel załączył do wniosku egzekucyjnego dokument, który nie uprawniał go do egzekucji w przedmiotowej sprawie. Z odpisu pełnego z rejestru przedsiębiorstw (...) załączonego do wniosku wynika, że doszło do połączenia Banku (...) SA z siedzibą w W. z Bankiem (...) SA z siedzibą w W. w wyniku czego powstał Bank (...) SA z siedzibą w W.. Zmiana podmiotowa po stronie wierzyciela nie została uwidoczniiona w treści klauzuli wykonalności. Stosownie zaś art. 788 §1 kpc, jeżeli uprawnienie lub obowiązek po powstaniu tytułu egzekucyjnego lub w toku sprawy przed wydaniem tytułu przeszedł na inną osobę sąd nada klauzulę wykonalności na rzecz lub przeciwko tej osobie, gdy przejście to będzie wykazane dokumentem urzędowym lub prywatnym z podpisem urzędowo poświadczonym.

W dalszej części uzasadnienia Sąd Rejonowy zauważa, iż istniała rozbieżność interpretacyjna co do treści art. 788§1 kpc, w zakresie konieczności nadawania klauzuli wykonalności na rzecz nowego wierzyciela po wszczęciu

postępowania egzekucyjnego. Pierwsza linia orzecznicza wskazywała, że zmiana w osobie dłużnika lub wierzyciela w toku postępowania egzekucyjnego nie wymagała uwidocznienia tej zmiany w klauzuli wykonalności. Wystarczyło wykazanie odpowiednimi dokumentami przejście obowiązków wobec organu egzekucyjnego prowadzącego egzekucję. Z prezentowanej linii orzeczniczej Sądu Najwyższego wynikało, że dopuszczalne było dalsze prowadzenie egzekucji już wszczętej z udziałem nowych stron, jeżeli stosownymi dokumentami następstwo prawne zostało wykazane przed organem egzekucyjnym. Sąd odwołał się do szeregu orzeczeń Sądu Najwyższego które zapadły do 2004r.

Drugi z poglądów, który zdaniem Sądu Rejonowego jest aktualnie poglądem już dominującym, odstąpiono od dotychczasowej linii orzeczniczej. Sąd Najwyższy odwołując się do wykładni językowej art. 788§1 kpc stwierdził, iż nie pozwala na różne traktowanie stanów faktycznych w zależności od momentu, w którym nastąpiło przejście uprawnień lub obowiązku, albowiem w normie tej nie odniesiono się w żaden sposób do tego momentu. Ustawodawca przewidział możliwość nadania klauzuli wykonalności na rzecz następcy prawnego już po powstaniu tytułu egzekucyjnego lub w toku sprawy i jest to jedyna cezurą czasową o jakich mowa w analizowanym przepisie. Za taką wykładnią art. 788 § 1 k.p.c. przemawiać ma również wykładnia celowościowa. Jak wyjaśnił to Sąd Najwyższy, nie można wykluczyć powstania w toku postępowania egzekucyjnego rzeczywistej potrzeby ekonomicznej lub organizacyjnej zbycia wierzytelności na podstawie umowy sprzedaży lub innej umowy nienazwanej. Rozstrzygnięcie w takiej sytuacji skomplikowanych zagadnień prawnych nie leży w kompetencji organu egzekwującego specjalizującego się w sprawnym i skutecznym wykonywaniu tytułu wykonawczego. W tym miejscu Sąd przywołał nowe, późniejsze orzeczenia Sądu Najwyższego. Omawiany zakaz, zdaniem Sądu Rejonowego, ostatecznie Sąd Najwyższy rozstrzygnął uchwałą z dnia 26 czerwca 2014r. wydana w sprawie III CZP 46/14, w której przyjęto, że po wszczęciu egzekucji w razie połączenia się banków przez przeniesienie całego majątku banku przejmowanego przez bank przejmujący konieczne jest nadanie klauzuli wykonalności na rzecz banku przejmującego. Stanowisko to akceptowane jest przez przeważającą część przedstawicieli doktryny. Sąd Najwyższy od 2004r. wypowiedział się już wielokrotnie, że nie do organu egzekucyjnego należy badanie przejścia uprawnień lub obowiązków w toku postępowania egzekucji, powinien uczynić to sąd w postępowaniu klauzulowym.

Odnosząc powyższe teoretyczne rozważania do przedmiotowej sprawy Sąd Rejonowy opowiedział się za drugim z poglądów przyjmując ostatecznie, iż wierzyciel nie posłużył się tytułem wykonawczym uprawniającym go do egzekucji. Jak wynika z przedłożonego dokumentu wierzycielem był (...) SA i na rzecz tego wierzyciela nadano klauzulę wykonalności. Wytaczającym zaś postępowanie egzekucyjne w przedmiotowej sprawie jest Bank (...), który nie wykazał za pomocą klauzuli wykonalności nadanej na jego rzecz zdolności do prowadzenia egzekucji w przedmiotowej sprawie. Jako, że istnienie tytułu wykonawczego jest warunkiem koniecznym do prowadzenia skutecznej egzekucji jego nieprzedstawienie Komornikowi do wniosku egzekucyjnego należy traktować jako brak formalny. W związku z powyższym Sąd uchylił wszystkie czynności dotychczas dokonane w toku egzekucji oraz nakazał Komornikowi zobowiązać pełnomocnika wierzyciela Banku do przedłożenia tytułu wykonawczego, który uprawniałby go do egzekucji na swoją rzecz. W ocenie Sądu brak tytułu wykonawczego należało uznać za okoliczność uzasadniającą podjęcie działań na podstawie art. 759 § 2 k.p.c. Jednocześnie Sąd w postępowaniu zainicjowanym skargą na czynność Komornika postępowanie umorzył, bo orzekanie w sprawie stało się bezprzedmiotowe, brak substratu zaskarżenia. Sąd Rejonowy uchylił bowiem wszystkie czynności Komornika w przedmiotowym postępowaniu, w tym i rzeczony postanowienie. Jednocześnie marginalnie Sąd wskazał, iż przytoczona argumentacja skarżącego wynikająca z treści tego pisma zasługiwała w przeważającej mierze na uwzględnienie. Mając powyższe na względzie, Sąd na podstawie art. 355 § 1 w związku z art. 361 kpc przy zastosowaniu art. 13 §2 kpc orzekł jak w punktach od 1 do 3, a o kosztach postępowania skargowego orzekł na podstawie art. 98 § 1 w związku z art. 13§2 kpc.

Zażalenie wywiódł wierzyciel domagając się uchylenia pkt 1 i 2 zaskarżonego postanowienia, zmianę pkt 3 i 4 poprzez oddalenie złożonej skargi oraz obciążenie dłużnika kosztami postępowania skargowego, dokonania kontroli akt postępowania egzekucyjnego oraz zasądzenia od dłużnika na rzecz wierzyciela zwrotu kosztów niniejszego postępowania żałeniowego.

W uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia zarzucił naruszenie przepisów postępowania cywilnego to jest art. 759 § 2 poprzez jego niezasadne zastosowanie przez Sąd Rejonowy i w związku z tym uchylenie czynności egzekucyjnych oraz nakazanie Komornikowi sądowemu zobowiązać wierzyciela do przedłożenia tytułu wykonawczego uprawniającego do prowadzenia egzekucji, a także naruszenie art. 98 § 1 w związku z art. 13 §2 kpc poprzez jego niezasadne zastosowanie przez Sąd Rejonowy w związku z obciążeniem wierzyciela kosztami postępowania skargowego.

Skarżący przede wszystkim podkreślił, że błędne jest twierdzenie Sądu, że brak było podstawy prawnej do wszczęcia egzekucji przeciwko dłużnikowi. Z przedłożonego pełnego wyciągu z KRS- u, załączonego do wniosku o wszczęcie egzekucji, wyraźnie bowiem wynika, że Bank (...) SA jest podmiotem przejmującym (...) Bank SA w trybie i 492 § 1 pkt 1 kodeksu spółek handlowych. Doszło jedynie do zmiany nazwy wierzyciela na Bank (...) SA. Podkreślił, że konstrukcja połączenia banków przewidziana w Prawie bankowym i w kodeksie spółek handlowych oparta jest na zasadzie kontynuacji w zakresie podmiotu przejmującego. Powołana przez Sąd Rejonowy uchwała Sądu Najwyższego dotyczy sytuacji, kiedy obowiązek nadania klauzuli wykonalności zachodzi w przypadku banku przejmowanego, którego cały majątek zostaje przeniesiony na rzecz nowego podmiotu. W przedmiotowej zaś sprawie taka sytuacja nie ma miejsca. W konsekwencji dalsze stanowisko Sądu, iż wydane postanowienia co do istoty sprawy jest zbędne nie zasługuje na aprobatę, tak samo, zdaniem skarżącego, nie zasadne jest stanowisko Sądu o nieprawidłowym ustaleniu kosztów wierzyciela w postępowaniu egzekucyjnym.

Sąd Okręgowy zaważył co następuje.

W pierwszej kolejności, zaakceptować należy stanowisko Sądu Rejonowego, iż treść art. 759§2 kpc nakłada na Sąd obowiązek z urzędu czuwania nie tylko od strony formalnej ale także i merytorycznej nad prawidłowym tokiem postępowania egzekucyjnego. Ma to na celu zagwarantowanie ochrony praw wierzyciela, ale także i pozostałych uczestników tego postępowania. Obowiązek ten zresztą niekwestowany także i przez skarżącego, który w jednym z zarzutów wskazał na konieczność ponownej analizy podejmowanych przez Komornika czynności w sprawie KM 783/16. Poza sporem jest także, że kontrola z urzędu winna dotyczyć prawidłowości wszczęcia postępowania egzekucyjnego w oparciu o załączony do wniosku tytuł wykonawczy.

I właśnie spór co do istnienia tytułu wykonawczego legł u podstaw wydanego w sprawie orzeczenia.

Sąd Okręgowy bez zbędnego powtarzania akceptuje te rozważania Sądu Rejonowego, które odnotowały zmieniające się stanowisko Sądu Najwyższego odnoszące się do możliwości wykazywania zmian podmiotach już po wydaniu tytułu wykonawczego. W orzeczeniach do 2004r. dominował pogląd, że strony w postępowaniu egzekucyjnym przed organem egzekucyjnym uprawnione są do wykazania następstwa prawnego odpowiednimi dokumentami z zachowaniem przewidzianej dla tych dokumentów formy.

Także zdaniem Sądu Okręgowego szczegółowa analiza stanowiska Sądu Najwyższego po 2004r. wskazuje, że stosowaniem art. 788 § 1 k.p.c objęte są również sytuacje, w których doszło do przejścia uprawnień lub obowiązków w trakcie prowadzonego już postępowania egzekucyjnego. Zmiany podmiotowe w zakresie uprawnień lub obowiązków objętych sporem sądowym, do których doszło w toku postępowania i których nie uwzględnia treść tytułu egzekucyjnego, lub które nastąpiły już po jego powstaniu, powinny mieć odzwierciedlenie w tytule wykonawczym (por. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 29 października 2004 r., III CZP 63/04, OSNC 2005, nr 10, poz. 174 i z dnia 5 marca 2009 r., III CZP 4/09, OSNC 2010, nr 1, poz. 2). Ustawodawca nie zdecydował się bowiem przekazać kompetencji do dokonywania ustaleń w tym zakresie, choćby wyłącznie na podstawie dokumentów, organowi egzekucyjnemu, lecz uzależnił dopuszczalność wszczęcia egzekucji na rzecz aktualnego wierzyciela lub przeciwko aktualnemu dłużnikowi od nadania na rzecz tego wierzyciela względnie przeciwko temu dłużnikowi klauzuli wykonalności, powierzając podejmowanie odpowiedniej decyzji sądowi w ramach sformalizowanego postępowania klauzulowego.

Szczegółowa analiza treści uzasadnienia zażalenia nie wskazuje, aby żalący nie akceptował przywołanych poglądów doktryny. Zarzut stawiany Sądowi dotyczy nieprawidłowego przyjęcia, przez ten Sąd, że doszło do takich zmian

podmiotowych po stronie wierzyciela, które wymagały już kontroli w postępowaniu klauzulowym w trybie art. 788§1 kpc.

Sąd wydając zaskarżone orzeczenie zacytował treść uchwały Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 2014r. I do treści tej uchwały odwołał się także skarżący podnosząc, iż nie ma ona zastosowania w niniejszym postępowaniu. Przywołana bowiem i przez Sąd Rejonowy teza uchwały, o konieczność badania w trybie art. 788§1 kpc, nałożona została jedynie w sytuacji, w której prowadzona jest egzekucja w oparciu o bankowy tytuł egzekucyjny zaopatrzonej klauzulą wykonalności na rzecz banku przejętego zaś kontynuowana ma być przez bank przejmujący. Podzielić należy stanowisko skarżącego iż należy odróżnić, czy wierzycielem wymienionym w tytule wykonawczym jest bank przejmujący czy też bank przejęty wymieniony w tytule wykonawczym. I właśnie w tym drugim przypadku Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, iż w wyniku połączenia banków przez przeniesienie całego majątku banku przejmowanego, w tym i wierzytelności objętej tytułem wykonawczym w oparciu o który doszło do wszczęcia już egzekucji, doszło do takiego przekształcenia podmiotowego po stronie wierzyciela, który dla kontynuowania dalszego postępowania egzekucyjnego wymaga legitymowania się przez bank przejmujący klauzulą wykonalności na jego rzecz.

W przedmiotowej sprawie bezsporne jest zaś, iż wierzytelność objęta tytułem wykonawczym przynależała do banku (...) SA, a tym samym rozważyć należało, czy doszło w tym przypadku do takich przekształceń po stronie wierzyciela, które również i w takiej sytuacji nakładały obowiązek legitymowania się klauzulą wykonalności wydaną w trybie art. 788§1 kpc. Rozróżnić bowiem należy sposoby połączenia banków w trybie art. 98 Prawa bankowego i art. 463 k.s.h. Łączenie ma swój wyraźnie określony w kodeksie handlowym reżim prawny. Polega ono na przejęciu majątku innej spółki z równoczesnym przyznaniem akcjonariuszom przejmowanej spółki akcji w spółce przejmującej. Z taką właśnie sytuacją mamy do czynienia w przedmiotowej sprawie. Podobny cel jak w przypadku połączenia spółek można też osiągnąć poprzez rozwiązanie likwidację spółek, które zamierzają się połączyć. Wtedy też powstaje nowy podmiot prawny, a skutkiem takiego przekształcenia będzie konieczność wszczęcia procedury przewidzianej w art. 788§1 kpc. Konsekwencją połączenia się spółek w trybie art. 463punkt1 k.s.h. jest zaś sukcesja generalna w zakresie praw i obowiązków łączących się spółek, a przede wszystkim ustanie osobowości prawej spółki przejętej.

Rację ma skarżący, iż z analizy odpisu pełnego KRS-u wynika, że doszło do połączenia banków w trybie art.463punkt1 k.s.h., a więc poprzez przeniesienia całego majątku banku przejmowanego na bank przejmujący, a w wyniku takiego przejęcia, nie doszło do powstania nowego podmiotu, a tylko w takiej sytuacji należało by przyjąć, że doszło do przekształceń podmiotowych także i po stronie pierwotnego wierzyciela. Nie doszło więc do powstania nowego podmiotu prawnego, a wobec tego jedynie w kategoriach zmiany nazwy wierzyciela należy rozstrzygać kwestię rozbieżności pomiędzy wnioskującym o wszczęcie egzekucji, a treścią tytułu wykonawczego załączonego do wniosku. Przyjęcie ,iż nie jest to przekształcenie podmiotowe, skutkuje tym, iż nie jest wymagane wykazanie w treści klauzuli przejścia uprawnień, a jedynie przedkładając stosowany odpis z KRS-u należy wykazać zmianę nazwy, co wierzyciel uczynił.

I tylko marginalnie Sąd Rejonowy odniósł się, iż w części na uwzględnienie zasługują sama skarga dłużnika na ustaloną w postanowieniu wysokość kosztów egzekucyjnych. Tym samym rzeczą Sądu Rejonowego rozstrzygającego ponownie sprawę będzie już merytoryczne jej rozstrzygnięcie skargi.

Mając powyższe na względzie, na podstawie art. 397§2 kpc w zw. z art. 386§4 kpc, należało orzec jak w sentencji postanowienia, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego Sądowi ponownie rozstrzygającemu skargę.